ВІДГУК

ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата економічних наук, доцента

ШИМАНСЬКОЇ ОКСАНИ ПЕТРІВНИ

на дисертаційну роботу Лаби Ірини Зінонівни

«ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ КАПІТАЛУ В МАЛИХ ВІДКРИТИХ ЕКОНОМІКАХ»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

Детальне ознайомлення із дисертацією та авторефератом І. З. Лаби дало змогу сформулювати наступні висновки щодо актуальності, структури, наукової новизни, практичного значення та загальної оцінки дисертаційної роботи, поданої до захисту.

Актуальність дисертаційної роботи

Виконана дисертаційна робота присвячена одній із доволі актуальних проблем, які стоять сьогодні перед економічною наукою і практикою – формування ефективної державної політики управління міжнародним переміщенням капіталу.

Сучасний стан перебігу економічних процесів, який репрезентує, зокрема, наростання глобальної фінансової нестабільності, загострив дискусію в наукових колах щодо необхідності оптимального поєднання ринкових процесів з державним регулюванням економіки. Настання глобальної фінансової та економічної кризи поставило перед урядами країн нагальне завдання збереження макроекономічної стабільності і стійкості до негативних зовнішніх впливів, оскільки вразливість національної економіки до зовнішніх дисбалансів знижує можливості забезпечення стійкого економічного зростання та досягнення належного рівня суспільного розвитку.

Загальна канцелярія
ДНУ імені Івана Франка
Вхідний № 478
16. 05 2019 р.

У цьому контексті вкрай необхідним вбачається дослідження особливостей державного втручання саме у фінансовий сектор економіки з огляду на те, що волатильні короткострокові міжнародні фінансові потоки здатні породжувати негативні наслідки не лише для фінансової системи країни, а й швидко транспонувати негативний вплив на реальний сектор економіки.

Українська економіка, водночас, також опиняється в стані потужного впливу та сприйняття глобальних «сигналів», що вимагає від вітчизняних науковців вироблення практичних рекомендацій, які б сприяли збереженню стійкості та збалансованому розвитку економіки у період глобальної фінансової нестабільності. З огляду на це, питання щодо обґрунтування теоретичних і практичних засад державного регулювання міжнародного переміщення капіталу потребують поглибленого дослідження, що підтверджує актуальність дисертаційної роботи Лаби Ірини Зінонівни.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами та практичне значення одержаних результатів

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри аналітичної економії та міжнародної економіки економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка за напрямом «Економіка України у системі світогосподарських зв'язків», затвердженим Міністерством освіти і науки України (номер державної реєстрації 0116U001676), а сформульовані висновки і пропозиції використовуються у навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін: «Макроекономіка», «Міжнародна економіка», «Міжнародні фінанси», «Міжнародна економічна діяльність України».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Теоретико-методологічною основою дослідження та його висновків стали фундаментальні положення аналітичної економіки, фахові дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців щодо державного регулювання міжнародних потоків капіталу та глобалізації міжнародного фінансового ринку, публікації у періодичних виданнях, законодавчі та нормативно-правові акти досліджуваних країн щодо державного регулювання міжнародних потоків капіталу. Широко використовуються статистичні дані МВФ та центральних банків досліджуваних країн, аналітичні звіти МВФ та інших міжнародних організацій, ресурси мережі Інтернет.

Застосування адекватного методологічного апарату забезпечило достовірність одержаних результатів. Зокрема, системно-структурний аналіз використано дисертантом для класифікації міжнародних потоків капіталу, заходів їх державного регулювання, визначення їх переваг та недоліків. За допомогою методів аналізу, синтезу, індукції та дедукції з'ясовано неоднозначну природу міжнародних потоків капіталу та досліджено особливості їх державного регулювання у різних країнах світу. Метод наукової абстракції та історичний метод застосовано для дослідження еволюції поглядів представників основних економічних шкіл і напрямів економічної науки на міжнародне переміщення капіталу та роль держави у його регулюванні. Метод просторово-динамічного моделювання дозволив здійснити емпіричну оцінку рівня регульованості міжнародних потоків капіталу у малих відкритих економіках. За допомогою методів якісного аналізу, графічного та табличного методів подання статистичних даних досліджено макроекономічні ефекти припливу і відпливу капіталу в Бразилії, Ісландії та Україні після світової фінансової кризи 2008–2009 рр. Кластерний аналіз використано для класифікації досліджуваних країн за напрямком та видами регульованих міжнародних потоків капіталу.

Дисертаційну роботу характеризує чітка логіка викладу матеріалу і формулювання пропозицій, задана планом дисертації, та взаємозв'язок окремих частин роботи між собою, що значною мірою сприяло досягненню поставленої мети та виконанню сформульованих завдань. Структура дисертаційної роботи охоплює вступ, три розділи, вісім підрозділів, висновки до розділів, загальні висновки, доповнені списком використаних джерел та додатками. Основний текст дисертації складає 186 сторінок. Обґрунтованість одержаних дисертантом результатів підтверджується великим обсягом опрацьованих, як вітчизняних, так і зарубіжних, наукових джерел (185 найменувань), їх критичним аналізом та конкретними пропозиціями.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи

До основних наукових результатів, що отримані дисертанткою у процесі дослідження та мають певний рівень наукової новизни, можна віднести:

- уперше на рівні дисертаційного дослідження здійснено комплексний аналіз заходів державного регулювання міжнародних потоків капіталу у малих відкритих економіках, що дало змогу простежити дію трансмісійного механізму впливу збурень припливу і відпливу капіталу, залежність між динамікою рівня урегульованості міжнародних потоків капіталу і ключовими показниками макроекономічного середовища та обґрунтувати необхідність державного регулятивного механізму, що нейтралізуватиме негативні збурення міжнародних потоків капіталу в малих відкритих економіках, особливо з неусталеними господарськими системами;

удосконалено:

- теоретичні підходи до аналізу трансмісійного механізму впливу збурень міжнародного припливу і відпливу капіталу на показники макроекономічного середовища за різних режимів монетарної політики та валютних курсів;

- методику аналізу рівня урегульованості міжнародних потоків капіталу, зокрема за допомогою інструментарію просторово-динамічного моделювання,

побудовано агреговані та дезагреговані коефіцієнти регульованості і здійснено їх кількісну оцінку для 81 малої відкритої економіки;

- методику якісного аналізу результативності заходів державного регулювання міжнародних потоків капіталу в Бразилії, Ісландії та Україні, зокрема дослідження їх впливу на стан платіжного балансу, динаміку валютного курсу, диференціал внутрішньої і світової процентних ставок, темп інфляції, якісну структуру міжнародних потоків капіталу тощо;

набули подальшого розвитку:

- теоретичні підходи до класифікації міжнародних потоків капіталу, зокрема, задля глибшого розуміння їх природи в умовах глобалізації, на основі емпіричної оцінки рівня регульованості, запропоновано класифікувати їх на абсолютно регульовані, відносно регульовані та нерегульовані;

- політико-економічний аналіз теоретичних концепцій державного регулювання міжнародних потоків капіталу, завдяки якому простежено вплив парадигмальних змін в економічній науці на принципи формування економічної політики та виявлено феномен міжпарадигмального синтезу методологічних підходів до обґрунтування необхідності державного регулювання міжнародних потоків капіталу;

- напрями підвищення результативності державного регулювання міжнародних потоків капіталу у малих відкритих економіках з неусталеними господарськими системами.

Повнота висвітлення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Ознайомлення зі змістом дисертації та опублікованими автором науковими працями дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у роботі, відображені у публікаціях дисертанта. Загалом за темою дисертації опубліковано 9 наукових праць загальним обсягом 4,7 друк. арк., з яких авторові належить 4,4 друк. арк., у тому

числі 5 у наукових фахових виданнях, з яких 2 – у співавторстві, 1 – у іноземному виданні, 4 – у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Автореферат за своїм змістом відповідає основним положенням, висновкам і пропозиціям, викладеним у дисертації, відображає її структуру та логіку викладу матеріалу. Вивчення дисертації та автореферату дозволяє зробити висновок про ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертаційної роботи.

Зауваження, дискусійні питання і побажання щодо змісту дисертації

Структура і зміст поданої до захисту дисертаційної роботи загалом відповідають її темі, меті і завданням. Водночас складність дослідження зумовлює дискутивність деяких його положень, зумовлюючи низку зауважень і побажань.

1. У підрозділі 1.1 дисертантом детально проаналізовано трансмісійний механізм впливу збурень міжнародного припливу і відпливу капіталу на показники макроекономічного середовища за різних режимів монетарної політики, що досі не знаходив відображення у вітчизняних наукових джерелах і є вагомим пунктом наукової новизни. Однак автор подає ілюстрацію лише трансмісійного механізму впливу збурень припливу капіталу за режиму плаваючого обмінного курсу для «перегрітої» економіки (рис. 1.1.4). Зважаючи на складність передавального зв'язку, задля полегшення його сприйняття, доцільно було б також проілюструвати інші розглянуті дисертантом випадки, зокрема впливу збурень відпливу капіталу, а також відповідних збурень за інших режимів монетарної політики.

2. У висновках до I розділу доцільно було б у стислій формі акцентувати увагу на значенні макроекономічних моделей у контексті з'ясування наслідків

міжнародних потоків капіталу як для країн-донорів, так і країн-реципієнтів, а також виявлення макроекономічних ефектів «втечі» капіталу.

3. Відповідно до теми, мети та завдань дисертаційної роботи, дослідження державного регулювання міжнародних потоків капіталу повинно здійснюватись у малих відкритих економіках, що адекватно відображено у виборі країн для аналізу (підрозділ 2.1). Водночас варто зауважити, що значний обсяг вибірки призвів до об'єднання у ній цілком різнорідних – за темпами економічного зростання, рівнем життя, економічного, фінансового, інституційного розвитку – країн, унеможливлюючи їх подальше спільне дослідження, формулювання загальних висновків та рекомендацій. Вихід з цієї ситуації автор знайшла у класифікації кран вибіркової сукупності за рівнем доходів, що дало змогу сформулювати відповідні висновки про рівень регульованості міжнародних потоків капіталу у кожній групі країн. Однак доцільно було б також врахувати приналежність до малих відкритих економік як розвинутих країн, так і тих, що розвиваються. Розподіл країн вибірки за рівнем економічного розвитку збагатив би дисертаційне дослідження, дозволивши виявити відмінності та подібності у реалізації державної політики регулювання міжнародних переміщень капіталу.

4. Підрозділ 2.3, в якому, за аналогією до дослідження, здійсненого для Бразилії та Ісландії (підрозділ 2.2), проаналізовано особливості державного регулювання міжнародних потоків капіталу в Україні, є здебільшого описовим. Доцільно було б більше уваги приділити висновкам та рекомендаціям стосовно покращення як рівня розвитку фінансового ринку, так і результативності заходів державного регулювання міжнародних потоків капіталу в межах вітчизняної економіки.

5. У роботі присутні поодинокі стилістичні неточності, що вказують на авторський стиль викладу результатів дослідження та в цілому не впливають на якість сприйняття матеріалу дисертації.

Проте, вищезазначені дискусійні положення та зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи І. З. Лаби, яка має належний науковий рівень і практичну цінність.

Загальний висновок щодо відповідності дисертаційної роботи встановленим вимогам

Зважаючи на актуальність теми та результати проведеного дослідження, дисертаційна робота Лаби Ірини Зінонівни на тему: «Державне регулювання міжнародного переміщення капіталу в малих відкритих економіках», є самостійним, завершеним, оригінальним дослідженням, що характеризується цілісністю, логікою викладу матеріалу, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, які мають вагоме значення для економічної науки.

Ступінь обґрунтованості, наукове й практичне значення одержаних результатів та зміст роботи свідчать про обізнаність дисертанта щодо предмета дослідження та здатність до критичного аналізу наукових праць. Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка за оформленням, змістом, теоретичною та практичною важливістю, науковою новизною повною мірою відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук та пунктам 9, 11, 12, 13 і 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями), а її автор – Лаба Ірина Зінонівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Підпис О. П. Шиманської
Засвідчую:
Начальник кадрового відділу Тарасова Г. Т.

Офіційний опонент:
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії
Тернопільського національного
економічного університету О. П. Шиманська